

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Kovera luottamus särkymättömässä demokratiassa

Hanna Wass

akatemiaturkija, yliopistonlehtori

hanna.wass@helsinki.fi

Twitter: @hanna_wass

Avoimen hallinnon III toimintaohjelman

käynnistystilaisuus

24.8.2017

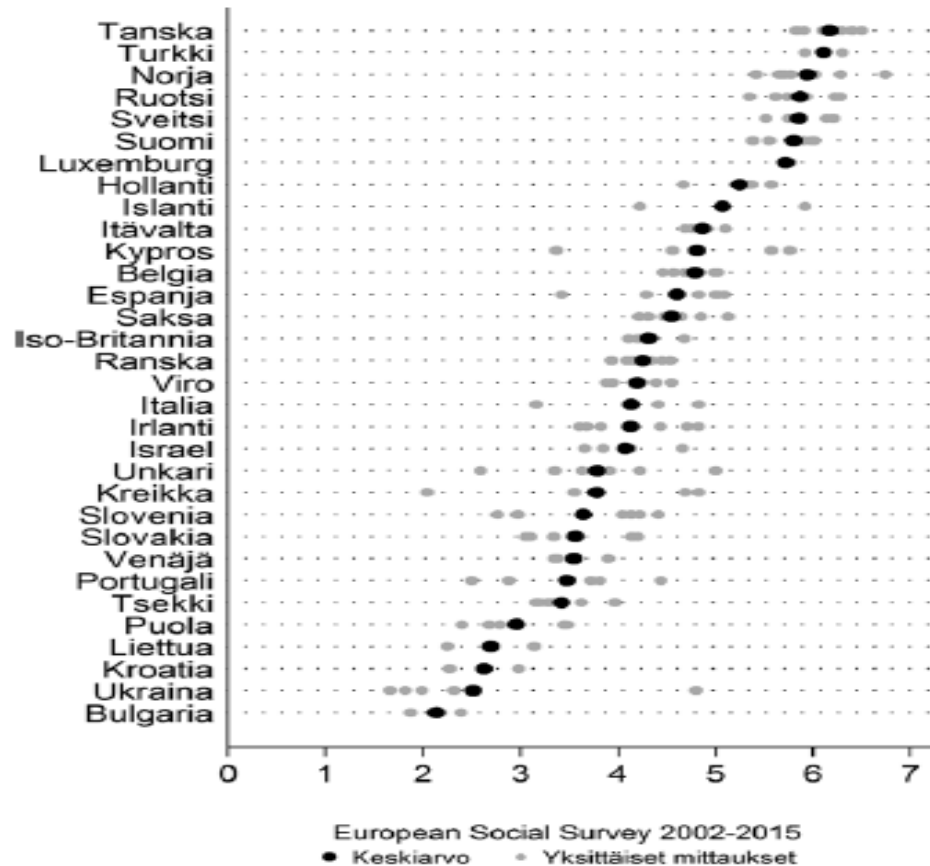
Esityksen rakenne

- poliittinen luottamus Suomessa
- poliittisen luottamuksen eriytyminen
- politiikan maineenhallinta
- kovera luottamus ja särkymätön demokratia
- Miten vahvistaa poliittista luottamusta?

Poliittinen luottamus Suomessa I

Kuvio 18.2. Luottamus maan parlamenttiin 32 maassa (%).

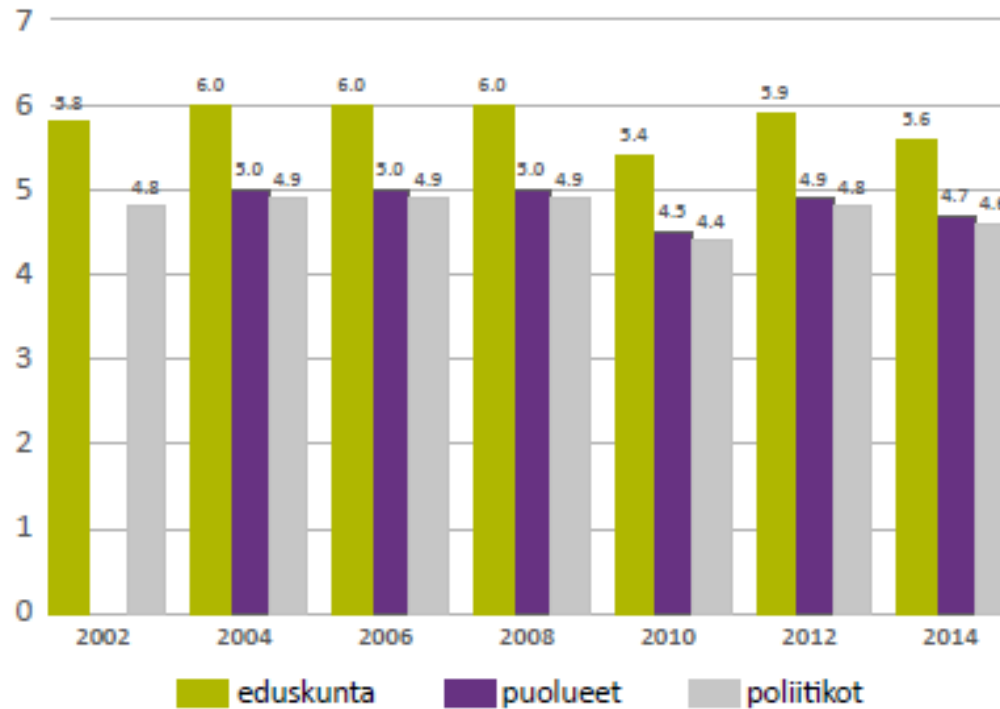

Lähde: Bäck, Kestilä-Kekkonen ja Söderlund 2016, 391.

Poliittinen luottamus Suomessa II

Kuvio 18.1. Luottamus eduskuntaan, puolueisiin ja poliitikoihin Suomessa 2002–2014 (%).

Lähde: European Social Survey.

Lähde: Bäck, Kestilä-Kekkonen ja Söderlund 2016, 390.

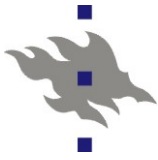
Poliittisen luottamuksen eriytyminen I

Trust in societal institutions on a scale from 0 to 10

	Students of upper secondary school	Students of vocational school	Adult citizens
Parliament:	5.89	3.74	6.12
European Union	6.55	4.58	5.09
Government	5.30	3.39	6.12
Judiciary	7.06	5.05	6.90
Student government	7.03	5.22	-
Police	7.86	6.19	7.55
Politicians	4.86	3.34	5.23
Political parties	5.74	4.00	5.73
President	8.18	6.78	8.21
City council of Tampere	6.68	5.20	-
Media	6.07	4.81	5.64
Universities and research institutes	7.92	5.91	7.38

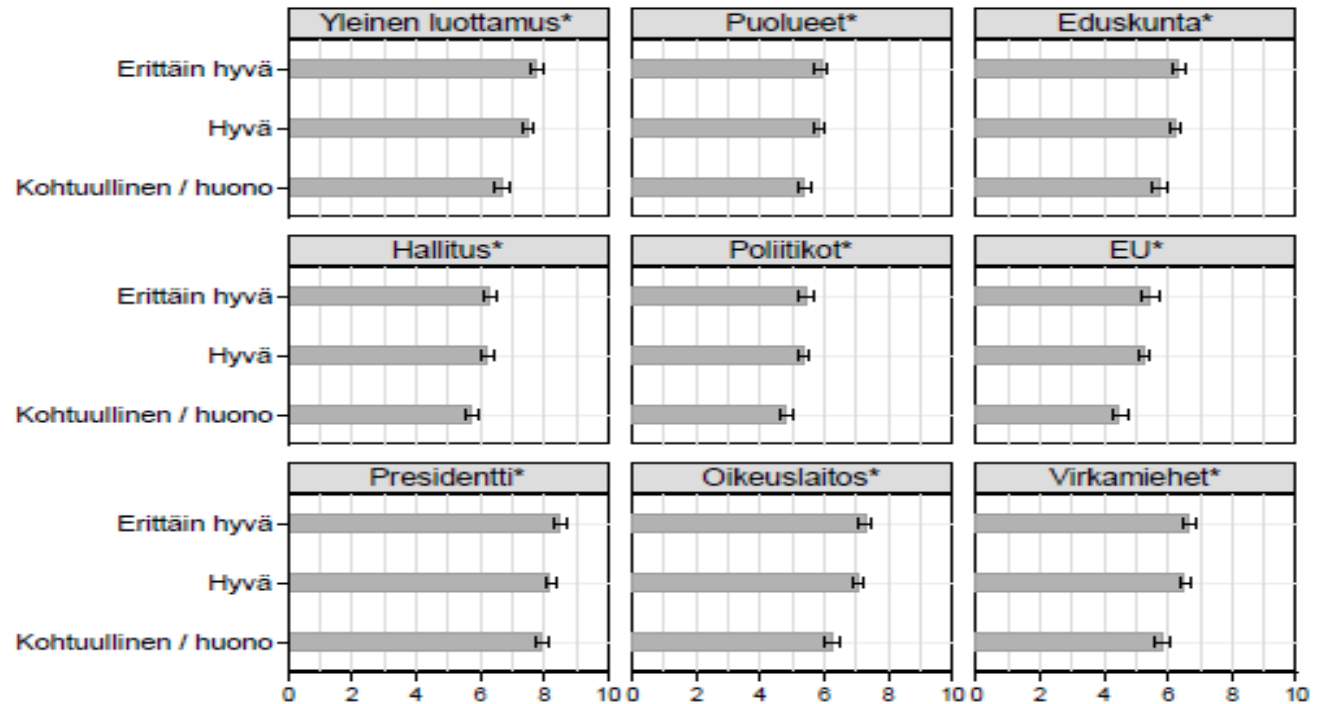
Sources: POLKU-data & Finnish National Election Study 2015

Lähde: Tiihonen 2016.

Poliittisen luottamuksen eriytyminen II

Kuvio 20.1 Luottamus ihmisiin yleensä sekä yhteiskunnallisiin toimijoihin ja instituutioihin itsearvioidun terveydentilan mukaan.

Kuvion tulokset on laskettu lineaarisen regressioanalyysin pohjalta. Malleissa on mukana terveydentilaa kuvaavien muuttujien lisäksi kontrollimuuttujina sukupuoli, ikä ja iän neliö. Vaaka-akseli osoittaa luottamuksen tason asteikolla 0–10 (0=ei luota ollenkaan, 10=luottaa täysin). Jana pylvään päässä osoittaa 95 prosentin luottamusvälin. Merkintä * tarkoittaa, että terveysryhmien välillä on tilastollisesti merkitseviä eroja vähintään 95 prosentin luottamustasolla.

Poliittisen luottamuksen eriytyminen III

Koko analyysimme päätulokseksi nousee vahva yhteys sosioekonomisen huono-osaisuuden ja kielteisen tuomioistuinkäsityksen välillä. Mitä heikompi sosioekonominen asema, sitä epäilevämmiin ihmiset keskimäärin suhtautuvat tuomioistuimiin. Yhteys ei johdu siitä, että huono-osaisilla on enemmän omia kokemuksia sen enempää tuomioistuimista kuin rikoksistakaan. Siten taustalla lienee syvempiä sosiaalisia ja sosiaalipsykologisia tekijöitä. Yhteys voi heijastaa sosiaalista syysuhdetta siten, että heikko rakenteellinen asema johtaa kielteisiin mielikuviiin yhteiskunnallisista instituutioista. Tämä taas voi myös heijastaa yleisempiä yhteiskunnallisia polarisaatioprosesseja sekä kasvavaa tunnetta, että yhteiskunnan jäsenet eivät enää ole ”samassa veneessä”.⁶⁶ Lisäksi taustalla voi olla käänteinen syysuhde, niin että yksilön alttius havainnoida ja olettaa kielteisiä ilmiöitä ja korruptiota muissa yksilöissä ja instituutioissa on elämänkaaren aikana heikentänyt hänen sosioekonomista asemaansa. Molemmat prosessit voivat vaikuttaa samanaikaisesti. Tällöin sosioekonominen huono-osaisuus ja eriytyvä yhteiskunta vaikuttaisivat yksilön sosiaaliseen kognitioon, mikä taas ilmenee heikkona luottamuksena myös oikeudenkäyttöä kohtaan.

Politiikan maineenhallinta I

- maineenhallinta on käynyt yhä vaikeammaksi nykyisessä hybridissä mediamaisemassa, jossa perinteisen median tuottama materiaali sekoittuu verkkojulkisuudessa sosiaalisen median sisältöihin (Laaksonen 2017)
 - toimijan maine on lisääntyvässä määrin riippuvainen eri sidosryhmien siitä kertomista tarinoista
 - hallituksesta, eduskunnasta ja puolueista kansalaisille muodostuva käsitys on sikermä virkamiesten, analyytikkojen, toimittajien ja kansalaisten tuottamia narratiiveja
 - maine on suhteellista: poliitikolla, puolueella tai politiikalla ylipäänsä ei ole vain yhtä yleisesti hyväksyttyä mainetta, vaan se näyttäytyy kullekin taustayhteisölle omanlaisenaan

Politiikan maineenhallinta II

- auktoriteettiperformanssien hyödyntäminen (Reunanen 2017)
 - retoriset yritykset paitsi vahvistaa toimijan asemaa ja luottamusta politiikkaverkostojen osapuolten keskuudessa myös legitimoida tehtyjä ratkaisuja äänestäjille ja muille taustayhteisöille
 - erilaiset tieto-, arvo-, luottamus- ja voimaperformanssit nivoutuvat poliittisen asiakysymyksen yhteydessä muotoutuneisiin kertomuksellisiin kehyksiin ja siten joko tukevat tai heikentävät kertomuksen ehdottamaa poliittista jäsenystä

Kovera luottamus ja särkymätön demokratia I

- poliittisia päättäjiä kohtaan tunnettu epäluulo voidaan nähdä keskeiseksi tai jopa välttämättömäksi edellytykseksi demokratian hyvinvoinnille (Rosanvallon 2008)
- epäluottamus on hyödyllistä myös siinä mielessä, että se pitää yllä jatkuvaa keskustelua demokratian tilasta (Dalton 2016)
- demokratiassa erinäköisiä häiriöitä, hälyääniä ja hyökkäyksiä ei voi välttää, eikä niihin osata välttämättä edes varautua: olennaista on se, miltä demokraattinen järjestelmä näyttää ravistuksen jälkeen

Kovera luottamus ja särkymätön demokratia II

- ”särkymättömässä” (antifragile, ks. Taleb 2014) demokratiassa poliittinen luottamus muuttuu sokkitilanteessa koveraksi tai U-käyrän muotoiseksi
 - kun häiriö tai hyökkäys tulee poliittisen järjestelmän sisältä (esim. vaalirahoituskandaali), kansalaisten luottamuksen tuleekin aluksi laskea
 - mikäli järjestelmä kuitenkin kykenee oppimaan kriisistä ja jalostumaan sen myötä, kansalaisten luottamus voi paitsi palautua myös vahvistua
- epäluottamus on vakava signaali silloin kun se kohdistuu demokraattisen järjestelmän perusteisiin (diffuusi vs. spesifi luottamus, ks. Easton 1965)

Miten vahvistaa poliittista luottamusta?

- Suomessa vahva sitoutuminen hallinnon avoimuuden kehittämiseen (Avoimen hallinnon III toimintaohjelma 2017–2019)
- pääministerin asettaman eriarvoistumistyöryhmän alatyöryhmä ”poliittinen osallistuminen ja digitalisaatio” (pj. Karina Jutila) tärkeä avaus poliittisen osallisuuden kokonaisvaltaiseen tukemiseen varhaiskasvatuksesta lähtien
- kehitetään erilaisia ”kuplakyläilyä”, kansalaisten vaikuttamisen ja kansalaisten ja päätöksentekijöiden kohtaamisen muotoja: kansalaispaneelit, digikomiteat, osallistuva budjetointi, digitaaliset diplomaatit, sovintokomiteat ja päätöksentekijäkurssit uusille kansanedustajille